

El llenguatge

Quin cas, tanmateix

17/IV/1978

La idea d'oposició o adversitat que vam dir ahir que, en un grau més o menys intens, comportava sempre l'ús de tanmateix pot semblar inexistent en aquest exemple que transcrivim del Fabra: No sé com has gosat fer-ho; tanmateix ets un barra. No hi ha, efectivament, oposició entre qualificar algú de barra i atribuir-li una acció que cal considerar poc digna. Però és que l'ús de Tanmateix representa molt sovint com una aportació subjectiva del parlant, que admet, o insinua, un fet no explícit, algunes vegades conseqüència lògica o desenvolupament d'una proposició contiguous. En aquest exemple que hem transcrit, en què el valor de tanmateix és definit dient «expressa que una cosa ha d'ésser perquè en resulti explicable una altra», el desenvolupament podria ésser el següent: Se t'en poden passar moltes, de coses, però aquesta de tan grossa obliga a tractar-te de barra. Resulta també molt interessant de veure l'exemple amb què Fabra, a la seva gramàtica postuma (Teide, 1956), il·lustra l'ús de tanmateix, amb una nova definició del seu valor que respon, sens dubte, a una madura reflexió. Dir que tanmateix relaciona dues proposicions sota el signe de l'equanimitat i exemplifica aquesta explicació amb la frase Tot això és veritat; no exagerem, tanmateix. Es a dir: el fet que sigui veritat origina o pot originar actituds o apreciacions exagerades.

Algun cop s'ha proposat tanmateix com a equivalent de la locució «desde luego» (en el seu valor actual, no temporal). És una equivalència possible, però només en alguns casos. Per exemple: Tanmateix («desde luego»), no n'hi ha un pam de net, amb què donem a entendre que, per molta benevolència que tinguem, la deshonestedat general la ultrapassa. Però l'expressió que potser admet un paralelisme més exacte amb tanmateix és la del francès «quand même», que tan usual ha esdevingut en el seu parlar col·loquial. Qualsevol sentiment de sorpresa, d'indignació, de reprovació, hi és expressat per mitjà de «quand même». ¿Què voldríem significar, en català, dient simplement Tanmateix! com a comentari d'un fet reprovable? Que per més que es tolerin certes coses, en aquella ocasió n'han fet un gra massa, s'han excedit llargament.

Albert Jané